

Mi, európai keresztények adósai vagyunk a könyveknek: nélkülük nem lennénk sem keresztények, sem európaiak. Gyanítom, hogy a néhány napos könyvünnep, amit minden nyár elején nagy hajcihő mellett megtartunk, részben a hála, részben a rossz lelkiismeret szülte társadalmi pótcselekvés. A könyvek könyve, a Biblia adta etikánkat, általa tudjuk mi jó, mi rossz, merre van a fenn, merre a lenn, általa tudjuk mi piszkos, mi tiszta, mit szabad, mi tilos, hogy honnan jövünk, s mit várhatunk ott, amerre haladunk. A Bibliának köszönhetjük, hogy keresztények vagyunk, de azt is neki, hogy magyarul vagyunk azok, ugyanis Károli Gáspár fordítása nélkül sosem jutott volna el magyar lelkünkig, nem szervesült volna magyar létté Isten üzenete. A Biblia mellett a nemzeti irodalom óriásai adták a legtöbbet megmaradásunkhoz. Pázmány, Zrínyi, Mikes, Ráday, Dugonics, Kazinczy, Batsányi, Kármán, Fáy, Jósika, Vörösmarty, Petőfi, Arany, Kuthy, Eötvös, Madách, Jókai, Komjáthy, Reviczky, Vajda, Szabó Dezső, Móricz, Ady, és Ady, és Ady, és Ady megint, többet adtak nekünk, mint amennyit a képtelenül gazdag Dárius valaha is adhatott imádott perzsáinak.

Döbbenetes, hogy a száz évvel ezelőtti Magyarországon mennyire pezsgett, élt az irodalom: a könyv nem holt betűk hordozója volt, hanem a jövőépítés élő, lélegző, lüktető eleme. A XXI. század első tizedéből visszatekintve alig lehet megérteni azt, hogy a XX. század első tizedében mennyire rátalált egymásra, mennyire egybenőtt a magyar élet és a magyar irodalom. Igaz, hogy Babits a maga elefántcsonttoronyát építette, igaz, hogy Kosztolányi egy finnyáskodó homo estetikus volt, igaz, hogy Osvát teli volt belső bizonytalansággal, igaz, hogy Csáth Géza ópiumot szívott, igaz, hogy Ady kocsmázott, nőzött és egyre többet alkoholizált, igaz, hogy Szabó Dezső összeférhetetlen kveruláns volt - mindez szintiszta igaz és való, de ennek ellenére és ezzel együtt is: amit csináltak, az tökéletesen lefedte a nemzet gondolkodását, érzelmeit, szellemi útkeresését! Egyek voltak a nemzettel, vagy ők maguk voltak a nemzet, egyre megy, ma már ugyanis az ünnepe, díjazott, agyonajnározott "nagy írók" - ha éppen nem Berlinben vannak - lehet, hogy itt járnak közöttünk, de semmiféle érzelmi, lényegi vagy valós szálak sem kötik őket a nemzethez. Sőt. (Gondoljunk csak a Nobel-díjasunkra.)

Pedig még ez a bizonyos ünnepi könyvhét is - kezdetben, mint nemzeti könyvhét - 1929-ben azért jött létre, hogy szorosabbá váljék a kapcsolat a literatura és a hazai valóság között. Azt sokán tudják, hogy Supka Géza ötlete volt a könyvünnep létrehozása, azt viszont már kevesebben, hogy a legelső könyvhéten (1929. május 13-20.) két magyar regény, Az elsodort falu (Szabó Dezső), és az Ének a búzamezőkről (Móra Ferenc) rendkívül olcsó, 3-3 pengős propagandakiadványa volt a hivatalos, könyvheti ajánlat. Akárhogy is nézem, és próbálom elgondolni a hatását, ez bizony még nemzetépítő könyvhét lehetett.

A könyv a világ legbékésebb, de leghatékonyabb fegyvere volt, egészen az elmúlt időkig: olyan történelmet és sorsokat formáló erőt képviselt, amely ellen a legrettegettebb hadseregek sem tudtak hatékonyan fellépni. (Maradt a könyvégetés jobb- és baloldalon egyaránt, Széchenyi Hiteljétől, Thomas Mannon át a Bibliáig bezárólag.) Jelentőségének érezhető sorvadása, egyre relevánsabb háttérbe szorulása kisebb mértékben az általános szellemi igényromlás miatt van, nagyobb mértékben az on line kultúra elhatalmasodása miatt. Egyre kevesebben olvasnak, de már azok sem könyvet, hanem internetet, honlapokat, a virtuális valóság, virtuális híreinek virtuális fórumait. Mindebből aztán egy virtuális tudás lesz, amely soha nincs kéznél, ha szükség van rá, és akkor illan el, amikor a legjobban kéne. Voltak idők pedig öreg kontinensünkön, noha még nem titulálták Európai Uniónak, hogy minden olvasott ember, minden gondolkodó, iskolázott elme egy és ugyanazon könyvről beszélt vagy lelkesedve, vagy átkozva azt, lett légyen ama könyv szerzője akár Aquinói Tamás, Eckhart mester, Spinóza,

Csak egy könyv?

Írta: Szócs Zoltán

2008. június 14. szombat, 06:41 -

Descartes, Pascal, Voltaire, Schiller, Goethe, netán Nietzsche. Ezek az idők már elmúltak. Most lehet, hogy jóval többen beszélnek valakiről, akinek nevét felkapta az internet szele, de három nap múltán már azok sem emlékeznek rá, akik leglelkesebben falták a vele kapcsolatos híreket. Amilyen gyors az információs átvitel, olyan gyors a törlés is. Valamit valamiért.

Pedig nem volt ez mindig így. Egykoron a karácsonyfa alatt a legvártabb ajándék egy könyv volt. Ma a laptop az. Az embert kedves könyvei egész életén át végigkísérték: változott a címe, a tapétája, a bútorai, változtak ruhái, kalapjai, táskái, de régi könyveit úgy őrizte, mint múltjának igazoló talizmánjait. Csakhogy akkoriban még élt az irodalom egyénben, társadalomban egyként.

Malaparte meséli egy helyütt, hogy miután 1928-ban megjelent Aldous Huxley hatalmas regénye, a bachi fűgák szerkezetét idéző címmel (Pontok és ellenpontok), egész Anglia ezt olvasta, vitatta és felrótta az írónak, hogy a történetben szereplő kisiú, Fülöpke miért hal meg az utolsó fejezetben, noha ez nem szükségszerű a történet szempontjából, ugyanakkor roppant tragikus és kegyetlen. Angliát annyira foglalkoztatta ez a kérdés, hogy egy szép napon Huxley meghívót kapott a Buckingham-palotába, ahol V. György király és Mária királyné fogadták őt. Elbeszélgettek a könyveiről, utazásairól, a terveiről kérdezték, gratuláltak írói sikereihez. A beszélgetés véget ért, a távozó Huxley már a küszöbnél volt, amikor V. György őfelsége udvariasan visszaszólította. Az uralkodó zavartnak látszott, láthatóan furdalta valami, amit csak nehezen fogalmazott meg: - Huxley úr! A királynő és én kénytelenek vagyunk szemrehányást tenni önnek: teljesen felesleges volt megölnie azt a kisiút.

Hogy Huxley mit felelt a királyi felségeknek, Malaparte nem írja meg, de gyanítom, nem is ez a lényeg, sokkal inkább az, hogy a könyv, amely egy jól működő, szervesült nemzeti irodalom terméke, a házmesteri lakástól kezdve a királyi palotáig egyként téma és berendezési tárgy. Ez a királyi meghívás pontosan 80 évvel ezelőtt történt. Mit gondolnak, az elmúlt években, a Fehér Házban Bush elnök hány amerikai íróval találkozott és fejtette ki egynémely regény kapcsán neheztelését?

Igen, én is érzem, kérdésem méltatlan volt, mert átcsap az abszurdba és a groteszkbe.

Szócs Zoltán